Гендерна статистика: огляд та аналіз існуючої інформаційної бази

Кармазіна Ольга
в.о. заступника директора департаменту
статистики послуг Держстату

-Становлення гендерної статистики в Україні

- Сучасний стан: джерела інформації, наявні дані, статистичні продукти та їх поширення

- Співставність з міжнародними базами: проблеми та шляхи їх вирішення

Основні завдання органів державної статистики

- участь у формуванні та реалізація державної політики у галузі статистики;

- збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання статистичної інформації щодо масових економічних, соціальних, демографічних, екологічних явищ і процесів, які відбуваються в Україні та її регіонах;

- забезпечення повноти, надійності та об'єктивності статистичної інформації;

- розроблення, вдосконалення і впровадження статистичної методології;

- забезпечення доступності, гласності й відкритості статистичної інформації, її джерел та методології складання;

- розроблення, вдосконалення і впровадження новітніх інформаційних технологій у галузі статистики;

- координація дій **органів державної влади, органів місцевого самоврядування** та інших юридичних осіб у питаннях організації діяльності, пов'язаної із збиранням і використанням статистичної інформації та адміністративних даних.

Основні завдання органів державної статистики

Розробка та впровадження ґендерної статистики здійснюється на виконання вимог статей 206(а) та 207(а) Пекінської платформи дій, спрямованої на поліпшення становища жінок у світі шляхом збору, аналізу та поширення статистичних даних із розподілом за статтю.

Статті Пекінської платформи дій:

Пекінська декларація та платформа дій, були розроблені на IV Всесвітній конференції зі становища жінок, яка проходила у Пекіні у 1995 році. Майже 200 країн підписали ці документи, у тому числі і Україна.

Платформа дій визначає **12 найважливіших проблемних областей**, у тому числі **недосконалість механізмів, що мають сприяти поліпшенню становища жінок на всіх рівнях**, та відповідно **12 стратегічних цілей та заходів** для вирішення проблем, зокрема:

Ціль Н. Інституціональні механізми покращення становища жінок

Стратегічна ціль Н. 1.

Збір та поширення дезагрегованих за статтю даних

Діяльність, яка має здійснюватись:

206. **Національним, регіональним та міжнародним статистичним службам**, **відповідним урядовим структурам** та організаціям під егідою ООН у співпраці з науково-дослідними відомствами виходячи із своїх повноважень:

- (а) “Забезпечити **збір, розробку, аналіз та презентацію статистичних даних по окремих індивідуумах з розподілом за статтю, віком** з відображенням проблем і питань, що пов’язані із становищем жінок і чоловіків у суспільстві”.
- (б) “Забезпечити збір, розробку та презентацію статистичних даних на постійній основі дезагрегованих за віком та статтю соціально-економічних та інших показниках, включаючи число утриманців для використання при розробці політики, планування та реалізації програм”.

Статті Пекінської платформи дій:

207. Дії, що необхідно здійснити Урядам:

- (а) “Забезпечити підготовку **статистичних публікацій** на постійній основі, що містять дані про жінок та чоловіків у формі, зручній для широкого використання спеціалістами гуманітарного профілю”.

- (б) “Забезпечити постійний розгляд на національному рівні розробниками та користувачами питань адекватності офіційної статистичної системи для відображення ґендерних питань та підготувати план заходів щодо її покращання”.

Процес розробки ґендерної статистики в Україні складався з визначення:

- всіх необхідних статистичних даних, незалежно від наявності або відсутності їх розробки;
- показників, що розробляються в Україні;
- прогалин у даних, що є найважливішим фактором у справі подальшого розвитку та удосконалення ґендерної статистики.

Джерела інформації

Форми державних статистичних спостережень

Державна служба статистики України (Держстат)

- У 2017 році органи державної статистики України збирали та розробляли статистичні дані за 106 формами державних статистичних спостережень. Показники з розподілом за статтю особи, які є основою для розроблення ґендерної статистики, містяться у 16 формах державних статистичних спостережень (**15%** від загальної кількості форм).

Адміністративні дані

Форми звітності інших міністерств та відомств

Держстат співпрацює із понад 30 міністерствами та відомствами та отримує від них інформацію приблизно за 200 формами звітності,

з яких – 48 (**24**% від загальної кількості) містять показники із розподілом за статтю.

Основні постачальники: **МОН, МОЗ, ГПУ, Мінсоцполітики, Мінмолодьспорт** та інші

Одноразові вибіркові обстеження з актуальних соціально-демографічних питань

Держстат за підтримки міжнародних організацій

Для забезпечення інформаційної бази із актуальних соціальних питань Держстат взяв участь у проведенні таких одноразових вибіркових соціально-демографічних обстеженнях:

- Медико-демографічне обстеження домашніх господарств (МДОУ 2007);

- Мультиіндикаторне кластерне обстеження домогосподарств (МІКС 2000, 2005, 2012).

Інформаційна база

Національна система показників ґендерної статистики (за інвентаризацією 2010 року) включає 115 абсолютних та розрахункових показників. За методологією їх визначення (або розрахунку) ці показники, відповідають європейським та міжнародним статистичним стандартам. Національна база охоплює такі теми: **демографія, охорона здоров'я, освіта, зайнятість та безробіття, соціальний захист, злочинність.**

Першими досягненнями Держстату в галузі ґендерної статистики стали статистичні видання **«Жінки та чоловіки в Україні»** (1996, 1998, 2001 роки).

Починаючи з 2005 року, статистичний збірник **«Жінки і чоловіки в Україні»** публікується раз на два роки .

Також показники із розподілом за статтю широко оприлюднюються і в інших статистичних виданнях, які присвячені окремій галузевій тематиці: **«Економічна активність населення», «Праця України», «Розподіл постійного населення за статтю та віком», «Населення України», «Соціальні індикатори рівня життя населення», «Діти, жінки та сім'я в Україні», «Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства»** тощо). Всі видання знаходяться у вільному доступі на офіційному веб-сайті Держстату за посиланням **www.ukrstat.gov.ua у розділі «Публікації».**

Відповідність національної інформаційної бази міжнародній

Європейська економічна комісія Організації об'єднаних націй (ЄЕК ООН) створено базу даних з ґендерної статистики. Вона містить 73 індикатори (2010 рік), які згруповані за 9 розділами.

① населення

② сім'ї та домогосподарства

③ зайнятість та економіка

④ освіта

⑤ громадське життя та прийняття рішень

⑥ охорона здоров'я

⑦ правопорушення та насильство;

⑧ трудо-життєвий баланс

(новий розділ)

⑨ наука і технології (новий розділ)

База даних з ґендерної статистики ЄЕК ООН

Із 73 індикаторів ґендерної статистики ЄЕК ООН в Україні на цей час здійснюється збирання, розроблення та узагальнення 48 індикаторів із цього переліку (**66%**).

Причини відсутності 25 індикаторів в національній статистичній базі, можна умовно розподілити наступним чином:

- невідповідність національних та міжнародних методологічних підходів щодо опрацювання результатів статистичних спостережень (оброблення та узагальнення даних);

- відсутність показника із розподілом за статтю в державних статистичних спостереженнях або адміністративних звітах (в цілому показник, що характеризує певне явище розробляється, відсутнє його розподілення за статевою ознакою);

- відсутність в країні статистичних спостережень для збирання показників, що характеризують окремі соціально-економічні явища.

Шляхи вирішення проблем:

- удосконалення статистичної методології для впровадження гендерних питань у систему державної статистики України;
- удосконалення змісту статистики, що пов'язана з гендерними питаннями (впровадження нових обстежень або удосконалення діючих форм);
- здійснення інвентаризації статистичної звітності для виявлення її відповідності міжнародним стандартам та наявним базам даних;
- посилення двостороннього зв'язку між виробниками та користувачами статистичної інформації з метою забезпечення їх потреб через: проведення анкетних опитувань користувачів статистичної інформації щодо їх потреб та удосконалення методів поширення даних.

Удосконалення інформаційного забезпечення для моніторингу рівних прав для жінок та чоловіків необхідно для:

- ❖ виконання національних програмних документів з питань гендерної рівності;
- ❖ моніторингу Цілей Сталого Розвитку (національний та глобальний рівень)
- ❖ забезпечення співставних з міжнародними переліками показників та базами даних (ЄЕК ООН, Євростату, ОЄСР тощо)

Напрями дій для досягнення цілей:

- визначення національного переліку показників необхідних для прийняття рішень з гендерних питань;
- удосконалення змісту статистики (впровадження нових обстежень або удосконалення діючих форм);
- удосконалення форм адміністративної звітності;
- здійснення інвентаризації статистичної звітності для виявлення її відповідності міжнародним стандартам та наявним базам даних;
- використання діючих реєстрів та баз даних (реєстр населення, ВПО, пільговіків, освіти, судових рішень, адвокатів, злочинів торгівлі людьми, випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі тощо);
- посилення двостороннього зв'язку між виробниками та користувачами статистичної інформації з метою виявлення та забезпечення їх потреб;
- удосконалення методів поширення даних, зокрема через створення інтерактивної бази даних з питань гендерної статистики

Зазначені заходи можуть бути реалізовані за умови наявності:

- **політичної волі**
- **фінансових**
- **технічних**
- **людських ресурсів**

Офіційний веб-сайт Держстату **http://www.ukrstat.gov.ua/**

Форми державних статистичних спостережень в електронному вигляді:
Розділ «РЕСПОНДЕНТАМ»/ «АЛЬБОМ ФОРМ ДЕРЖАВНИХ СТАТИСТИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ»

Збірники та бюлетені:
Розділ «ПУБЛІКАЦІЇ»

Дякую за увагу!

Основні національні нормативні акти у сфері рівних прав та можливостей жінок і чоловіків:

Закони України:

«Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», 2005р.

«Про запобігання та протидію домашньому насильству», 2017р.

Акти Кабінету Міністрів України:

-розпорядження від 23.11.**2015** № 1393-р «Про затвердження план дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року»

-розпорядження від 24.02.**2016** № 113-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на період до 2020 року»;

-постанова від 11.04.**2018** № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року»;

- розпорядження від 05.09.**2018** р. № 634-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року»;

-розпорядження від 10.10.**2018** № 728-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року»